

HORACE

Séance 6

L'ART POÉTIQUE

Il s'agit de la plus longue des **Épîtres**, que l'on appelle d'habitude **L'Art Poétique**.

Humano capiti **ceruicem pictor equinam**
iungere si uelit et **uarias inducere** plumas
undique **collatis** membris, ut turpiter atrum
desinat in piscem mulier **formosa superne**,
spectatum **admissi**, risum teneatis, amici ? 5
Credite, **Pisones**, isti **tabulae** fore librum
persimilem, cuius, uelut aegri **somnia**, uanae
fingentur **species**, ut nec pes nec caput uni
reddatur formae. "Pictoribus atque poetis
quidlibet audendi semper fuit aequa potestas." 10
Scimus, et hanc **ueniam** petimusque damusque **uicissim**,
sed non **ut placidis coeant immitia**, non ut
serpentes auibus **geminentur**, tigribus agni.
Inceptis grauibus plerumque et magna professis
purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
adsuitur pannus, cum **lucus** et ara Dianae
et properantis aquae per **amoenos ambitus** agros
aut flumen Rhenum aut pluuius describitur arcus ;
sed nunc non erat his locus. Et fortasse **cupressum**
scis **simulare** ; quid **hoc**, si fractis **enatat exspes** 20
nauibus, aere dato qui pingitur ? Amphora coepit
institui ; currente **rota** cur **urceus** exit ?
Denique sit quod uis, **simplex dumtaxat** et unum.
Maxima pars uatum, **pater et iuuenes** patre digni,

decipimur specie recti. Breuis esse laboro, 25
 obscurus fio ; **sectantem leuia nerui**
 deficiunt **animique** ; **professus grandia turget** ;
serpit humi tutus nimium timidusque **procellae** ;
 qui uariare cupit rem prodigialiter unam,
delphinum siluis **adpingit**, fluctibus **aprum**. 30
 In uitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa **ludum faber imus** et ungues
exprimet et **molles** imitabitur **aere** capillos,
infelix operis summa, quia **ponere** totum
 nesciet. Hunc ego me, siquid componere curem, 35
 non magis esse uelim quam naso uiuere **prauo**
 spectandum nigris oculis nigroque capillo.

Sumite materiam uestris, qui scribitis, aequam
 uiribus et uersate diu quid ferre recusent,
 quid **ualeant umeri**. Cui **lecta potenter** erit res, 40
 nec **facundia deseret** hunc, nec **lucidus** ordo.
 Ordinis haec uirtus erit et **uenus**, aut ego fallor,
 ut **iam** nunc dicat iam nunc debentia dici,
 pleraque differat et praesens in tempus omittat,
 hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.

In uerbis etiam **tenuis cautusque serendis** 45
 dixeris egregie, notum si **callida** uerbum
 reddiderit **iunctura** nouum. Si forte necesse est
indiciis monstrare recentibus **abdita rerum**, et
 fingere cinctutis non exaudita **Cethegis** 50
continget dabiturque licentia sumpta **pudenter**,
 et noua fictaque nuper habebunt uerba fidem, si
 Graeco fonte cadent **parce detorta**. Quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus, **ademptum**
Vergilio Varioque ? Ego cur, acquirere pauca 55
 si possum, inuideor, cum lingua **Catonis** et **Enni**
sermonem patrium **ditauerit** et noua rerum
 nomina **protulerit** ? Licuit semperque licebit
signatum praesente nota producere nomen. 60
 Vt siluae foliis **pronos** mutantur in annos,
 prima cadunt, ita uerborum uetus **interit** aetas,
 et iuuenum **ritu** florent **modo** nata **uigentque**.
 Debemur morti nos nostraque. Siue receptus

terra **Neptunus** classes **Aquilonibus arcet**,
 regis opus, sterilisue diu **palus aptaque remis** 65
 uicinas urbes alit et graue sentit **aratrum**,
 seu cursum mutauit **iniquom frugibus amnis**,
doctus iter melius, mortalia facta peribunt,
nedum sermonum stet **honos** et **gratia** uiuax.
 Multa renascentur quae **iam** cecidere, cadentque 70
 quae nunc sunt in honore uocabula, si uolet usus,
 quem **penes arbitrium** est et ius et norma loquendi.

Les âges de la vie

Tu quid ego et **populus** mecum desideret audi,
 si **plosoris eges aulaea manentis** et **usque**
 sessuri donec **cantor** "Vos plaudite" dicat. 155

Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
 mobilibusque **decor** naturis dandus et annis.
 Reddere qui uoces iam scit puer et pede certo
signat humum, **gestit** paribus concludere et iram
colligit ac **ponit temere** et mutatur in horas. 160

Imberbus iuuenis tandem **custode** remoto
 gaudet equis canibusque et **aprici gramine Campi**,
cereus in uitium **flecti**, **monitoribus** asper,
 utilium tardus **prouisor**, prodigus **aeris**,
sublimis cupidusque et amata relinquere **pernix**. 165

Conuersis **studiis** aetas animusque uirilis
 quaerit opes et amicitias, **inseruit** honori,
 commisisse cauet quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumueniunt incommoda, uel quod
quaerit et inuentis miser abstinet ac timet uti, 170
 uel quod res omnes **timide gelide**que ministrat,

dilator, spe longus, **iners** auidusque futuri,
difficilis, **querulus**, laudator temporis acti
 se puero, **castigator** censorque minorum.
 Multa ferunt anni uenientes commoda secum, 175
 multa recedentes **adimunt**. Ne forte seniles
mandentur iuueni **partes** pueroque uiriles.

Conseils au poète

Scribendi recte sapere est et principium et fons.	
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae ,	310
uerbaque prouisam rem non inuita sequentur.	
Qui didicit patriae quid debeat et quid amicis,	
quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,	
quod sit conscripti , quod iudicis officium, quae	
partes in bellum missi ducis, ille profecto	315
reddere personae scit conuenientia cuique.	
Respicere exemplar uitae morumque iubebo	
doctum imitatorem et uiuas hinc ducere uoces.	
Interdum speciosa locis morataque recte	
fabula nullius ueneris , sine pondere et arte,	320
ualdius oblectat populum meliusque moratur	
quam uersus inopes rerum nugaeque canorae .	
Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo	
Musa loqui, praeter laudem nullius auaris ;	
Romani pueri longis rationibus assem	325
discunt in partes centum diducere . "Dicat	
filius Albinus : si de quincunce remota est	
uncia , quid superat ?... Poteras dixisse. — Triens . — Eu!	
Rem poteris seruare tuam. Redit uncia, quid fit ?	
Semis ". An, haec animos aerugo et cura peculi	330
cum semel imbuerit , speramus carmina fingi	
posse linenda cedro et leui seruanda cupresso ?	
Aut prodesse uolunt aut delectare poetae	
aut simul et iucunda et idonea dicere uitae.	
Quicquid praecipies, esto breuis, ut cito dicta	335
percipiant animi dociles teneantque fideles.	
Omne superuacuum pleno de pectore manat .	
Ficta uoluptatis causa sint proxima ueris,	
ne quodcumque uolet poscat sibi fabula credi,	
neu pransae Lamiae uiuum puerum extrahat aluo .	340
Centuriae seniorum agitant expertia frugis ,	
celsi praetereunt austera poemata Ramnes .	
Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,	
lectorem delectando pariterque monendo ;	
hic meret aera liber Sosiis , hic et mare transit	345
et longum noto scriptori prorogat aeuum.	